

28 Januari 2021

Hållbar socialtjänst - En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47)

S2020/06592

Ställd till Socialdepartementet

Barnrättsbyrån har beretts möjlighet att inkomma med ett remissvar på betänkande av utredningen Hållbar socialtjänst, en ny socialtjänstlag (SOU 2020:47). Barnrättsbyrån yttrar sig med utgångspunkt i vårt uppdragsarbete med barn och unga samt barns rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Remissvaret behandlar de delar av utredningen som Barnrättsbyrån har synpunkter på eller invändningar mot. De förslag som inte kommenteras tillstyrks. I inledningen behandlar vi de delar av utredningen som inte specifikt handlar barn och sedan behandlas delen om ett förtydligt barnrättsperspektiv.

Inledning

Barnrättsbyrån välkomnar en översyn av socialtjänstlagen och initiativet till en mer hållbar socialtjänst. Vi ser dock att utredningen är allmänt hållen och frågan är vilken förändring den nya socialtjänstlagen kommer leda till i praktiken. Vi vill här särskilt lyfta risken med en mer flexibel och behovsprövad socialtjänst samtidigt som utredningens förslag inte får vara kostnadsdrivande eller ambitionshöjande. Vi har redan idag en stor utmaning när det gäller rättssäkerheten och jämlikheten för socialtjänstens insatser nationellt. Att tona ned målgruppsindelningen ger en osäker vägledning till kommunerna vilket kan bidra till en än mer ojämlig och rättsosäker socialtjänst för individen. Barnrättsbyrån välkomnar dock de särskilda bestämmelserna om barn, som samlas i en egen avdelning med förtydligt barnrättsperspektiv inom flera områden.

Direktiven

Av direktiven framgår att uppdraget riktats mot att föreslå åtgärder som kan bidra till en förutsägbar, likvärdig, jämlik, jämställd och rättssäker tillgång till socialtjänstens insatser. De förslag som utredaren lämnar ska bidra till ökad kvalitet utan att leda till ökade kostnader för stat eller kommun. Syftet med uppdraget är att utforma en socialtjänst som bidrar till social hållbarhet med individen i fokus och som med ett förbyggande perspektiv ger människor lika möjligheter och rättigheter. Barnrättsbyrån ställer sig starkt kritiska till att utredningen inte fick lägga förslag som är kostnadsdrivande eller ambitionshöjande. Utredningen ger förslag på viktiga förtydliganden men frågan är vilken vikt dessa får i praktiken när det inte får föra med sig några merkostnader. Kommuner har länge kämpat med ekonomin och vi ser redan stora brister i tillgången till en jämlik och likvärdig socialtjänst. Barnrättsbyrån ställer sig därför kritiska till om de förslag som utredningen föreslår får något genomslag i praktiken och att förslagen är kontraproduktiva mot de föreslagna övergripande målen för socialtjänstens arbete. Barnrättsbyrån ställer sig också kritisk till att direktiven utesluter de delar i socialtjänstlagen som avser ekonomiskt bistånd. Istället för en sammanhållen utredning med ett helhetsperspektiv på

socialtjänstlagen, och på människan, har nu en mycket viktig del lyfts ur utredningen. Det för med sig en risk i att detta påverkar helhetssynen på människan och på sociala problem. Individer möter idag allt för mycket stuprör och allt för snäva uppdelningar inom socialtjänsten som kategoriserat olika sociala problem. Att utesluta ekonomiskt bistånd samt att utredningens förslag inte får föra med sig merkostnader motverkar utredningens ambition med en socialtjänstlag som ska återfå karaktären av en ramlagstiftning och med en helhetssyn på individen.

Barnrättsbyrån saknar även ett förtydligande på krav om samordning inom socialtjänstens arbete. Det finns ett utbrett behov av stärkt samordning för barn men också vuxna som är i behov av socialtjänstens insatser. Vi kan också se ett behov av ett förtydligande kring socialtjänstens serviceskyldighet som regleras i förvaltningslagen (4 §). Vi ser allt för många barn men också föräldrar som bollas mellan olika enheter på socialtjänsten och där de lämnas till att själva förstå vilka rättigheter och möjligheter de har till insatser från socialtjänsten. Allt för ofta uteblir insatser då barn och vuxna ger upp efter att försökt be om hjälp upprepade gånger utan att lyckats eller att tilliten till socialtjänsten blivit för låg. Barnrättsbyrån vill föreslå ett förtydligande gällande socialtjänstens ansvar för samverkan inom organisationen samt att föra in ett förtydligande i socialtjänstlagen om serviceansvaret gentemot individen.

Förslag till förändringar gällande socialtjänstens övergripande mål

7.2.3 Utredningens förslag: Socialtjänsten ska främja människornas jämlika och jämställda levnadsvillkor.

7.3.4 Utredningens förslag: Socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv.

Barnrättsbyrån är positiva till de förslag som utredningen lägger fram gällande socialtjänstens övergripande mål. Vi ser det som viktigt att både jämlikhet och jämställdhet finns med i de övergripande målen vilket gör det tydligare för socialtjänsten att även arbeta med jämlikheten. Särskilt viktigt tycker vi att det är med ett förtydligande kring ett förebyggande perspektiv på flera olika nivåer. När det gäller barn och unga kan det inte nog förtydligas hur viktigt det är att arbeta preventivt. Det är viktigt för att minska lidande här och nu men också förhindra mer ingripande insatser i ett senare skede. Tyvärr ser Barnrättsbyrån alltför ofta barn och familjer som tidigt söker stöd och hjälp hos socialtjänsten men som får avslag på mindre kostsamma insatser, som bollas mellan olika enheter utan att få hjälp, möter en allt för krånglig byråkrati eller i värsta fall känner sig avfärdade eller diskriminerade i kontakt med socialtjänsten. Detta är barn som i vissa fall sedan blir föremål för långt mer kostsamma insatser och som är mycket mer ingripande i barn och familjers liv.

7.4.3 Utredningens förslag: Socialtjänsten ska inriktas på att vara lätt tillgänglig.

Utredningen föreslår en bestämmelse som förtydligar att socialtjänsten ska vara lätt tillgänglig. Med lätt tillgänglig menar utredningen att det ska vara enkelt för enskilda att nå socialtjänsten på olika sätt. Här ser Barnrättsbyrån ett behov av att vara än mer tydlig, i synnerhet när det gäller barn. Vi ser att socialtjänsten inte är tillräckligt tillgänglig eller barnanpassade. Barn har inte samma möjligheter som vuxna att söka information om socialtjänsten, ringa på begränsade telefontider eller föra känsliga samtal i stela samtalsrum på socialkontoret. Tillgänglighet handlar om så mycket mer än att lokalen ska vara lätt att hitta till eller kontakta. För barn är till exempel även språket på socialtjänsten icke tillgängligt. Vi ser ett stort behov av att socialtjänsten som myndighet blir mer flexibel i sin tillgänglighet och att socialtjänsten tar sig ut till arenor där barn befinner sig samt att socialtjänstens lokaler blir mer tillgängliga för barn.

8.3.3 Utredningens bedömning: Socialtjänstlagens nuvarande bestämmelser för olika målgrupper riskerar att leda till en alltmer detaljerad lagstiftning och gå ut över jämlikheten i socialtjänstens arbete. Genom att tona ned målgruppsindelningen i lagen tydliggörs vikten av

helhetssyn och inriktningen på personers individuella behov och förutsättningar i stället för deras grupptillhörighet.

Barnrättsbyrån är positiva till de särskilda bestämmelserna om barn, som samlas i en egen avdelning med förtydligat barnrättsperspektiv. När det gäller nedtoningen av de andra målgrupperna så vill Barnrättsbyrån lyfta att vi ser förslaget som en god intention där karaktären av en ramlag och behovsprövade insatser förstärks. Samtidigt vill vi lyfta en oro för att det redan nu finns stora utmaningar med rättssäkerheten och jämlikheten gällande socialtjänstens insatser mellan olika kommuner. Att tona ned målgruppsindelningen ger en osäker vägledning till kommunerna vilket kan bidra till en än mer ojämlig och rättsosäker socialtjänst för individen. Med förslaget kommer en mer flexibel och hållbar socialtjänst över tid men det finns också en stor risk att grupper utesluts och att det blir ojämligt för vilka insatser individen har rätt och möjlighet till i landet. Att ta bort målgrupperna bidrar till otydlighet för individen kring vilka rättigheter och möjligheter de har att få insatser från socialtjänsten. Vi ser också en risk den specialiserade kunskapen inom de olika målgrupperna tonas ned vilket även kan medföra konsekvenser för de individer som är i behov av insatser från socialtjänsten.

13.2.5 Utredningens förslag: Enskilda ska bemötas på ett respektfullt sätt utifrån sina förutsättningar och behov.

Vi ser mycket positivt på att utredningen föreslår att det i socialtjänstlagen ska anges att enskilda ska bemötas på ett respektfullt sätt utifrån sina förutsättningar och behov. Barnrättsbyrån ser att bemötandet är avgörande för att få till hjälpsamma insatser. Tyvärr finns det stora och återkommande brister i bemötandet där individen i värsta fall känner sig avfärdade eller diskriminerade. Barn, unga och vuxna beskriver allt för ofta att deras handläggare inte tycker om dem, att de inte bryr sig eller att handläggare är avfärdande i kontakten. För ett placerat barn som ofta är helt beroende av sin handläggare på socialtjänsten är detta förödande. Det är positivt att förtydliga det respektfulla bemötandet i lagstiftningen men då det inte går att klaga på ett bristande bemötande hade Barnrättsbyrån velat se mer resurser till dessa frågor.

Ett stärkt barnrättsperspektiv

13.2.3 Utredningens förslag: Bestämmelsen om barnets bästa i nuvarande 1 kap. 2 § första stycket socialtjänstlagen omformuleras till att ange att vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Det införs även en kompletterande bestämmelse som anger att vid bedömningen av barnets bästa ska hänsyn tas till barnets åsikter.

Barnrättsbyrån instämmer till utredningens bedömning om ett förtydligande där barnets bästa ska beaktas vid alla åtgärder som rör barn. Det är också mycket positivt att utredningen föreslår en kompletterande bestämmelse om att vid bedömning av barnets bästa ska hänsyn tas till barnets åsikter. Barns egen delaktighet är en förutsättning för att kunna bedöma barnets bästa. För att barnets bästa ska ges verklig innebörd vid bedömningar och beslut är det en nödvändighet att lyssna till barn och på allvar väga in barnets åsikter och tankar om sitt liv.

Barnrättsbyrån ser att det finns allvarliga brister i socialtjänstens arbete vid bedömning av barnets bästa idag. Främst handlar det om att barn inte upplever sig bli lyssnade till eller att berättelsen inte fick någon reell betydelse vid bedömning eller beslut. I värsta fall har barn inte fått komma till tals alls.

Vi ser också barn som berättat för socialtjänsten om det som är svårt i deras liv men att de inte fått återkoppling kring hur socialtjänsten gjort sin bedömning. Barn har rätt till att på allvar involveras i den process som görs kring bedömningar och beslut i deras liv.

Rätten enligt artikel 3 Barnkonventionen att få barnets bästa bedömt innebär en materiell rättighet, en rättslig tolkningsprincip och ett tillvägagångssätt. En bedömning av barnets bästa ska utgå från barnets egna åsikter, barns övriga rättigheter enligt barnkonventionen samt från rådande kunskapsläge. Detta hade kunnat uttryckas tydligare i utredningens förslag. Barnrättsbyrån vill utifrån detta poängtera vikten av fortbildning för praktiker kring bedömning av barnets bästa och att resurser avsätts för detta.

19.3.2 Utredningens förslag: Bestämmelsen om barns rätt till information i nuvarande 11 kap. 10 § första stycket socialtjänstlagen kompletteras med en bestämmelse om att informationen ska anpassas till barnets ålder, mognad och hans eller hennes individuella förutsättningar. Den som lämnar informationen ska så långt det är möjligt försäkra sig om att barnet har förstått informationen.

Barnrättsbyrån anser att det är bra att utredningen förtydligar att den som lämnat informationen så långt det är möjligt ska försäkra sig om att barnet har förstått informationen. Vi skulle dock önska att barns rätt till delaktighet tas längre än till rätten att få information. Artikel 12 i barnkonventionen är en av konventionens grundprinciper och handlar om barnets övergripande rätt att fritt uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem men också en mer specifik rätt att höras i ärenden hos myndigheter. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder, mognad och individuella förutsättningar. Det räcker inte att enbart lyssna på barnet. När barnet kan bilda sig en egen uppfattning ska barnets åsikter noga beaktas. Forskning visar på att barns röster och beskrivning av sin situation tappas bort på vägen vid insatser från socialtjänsten. Skydd och stöd till barnet är ofta beroende av att barns rätt att komma till tals tillgodoses. Skydd och stöd utan delaktighet riskerar att leda till att barn lämnas än mer utsatta och utan möjlighet att höras. Insatser från socialtjänsten till stöd och skydd för barn är inte lika hjälpsamma om barnet inte görs delaktigt i problembeskrivning och planering av stödjande insatser. (Rättighetsbärare eller problembärare, Stiftelsen Allmänna barnhuset och Uppsala universitet, 2017). Barnrättsbyrån hade velat se ett förtydligande kring barns delaktighet i utredningen och hur efterlevnaden av artikel 12 i barnkonventionen ska efterlevas.

19.4.1. Utredningens förslag: Bestämmelsen i nuvarande 11 kap. 10 § första stycket tredje meningen socialtjänstlagen – som anger att om barnet inte framför sina åsikter, ska hans eller hennes inställning så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt ska upphävas.

Barnrättsbyrån avstyrker detta förslag. Precis som utredningen beskriver så kan det finnas många skäl till att barn väljer att inte framföra sina åsikter. Vi på Barnrättsbyrån har mött flera barn som av olika anledningar inte velat prata med socialtjänsten trots att de önskar stöd och hjälp. Det kan exempelvis handla om att det är svårt att berätta om svåra upplevelser, lojalitet till föräldrar eller att de saknar förtroende för socialtjänsten, eller rädsla för vad det man berättar kommer leda till. Vi vill dock vara tydlig med att de allra flesta barn vittnar om att de har svårt att blir lyssnade till hos socialtjänsten och att det snarare är det som är problemet än att inte vilja berätta. I de fall som barn inte vill berätta så är det viktigt att inte stanna där utan undersöka grunderna till denna inställning och arbeta med att trygga barnet på olika sätt. Det finns en risk med att se barnets ovilja att prata med socialtjänsten som en statisk viljeyttring. Det är till exempel viktigt att barn får information om socialtjänstens arbete och erbjuds möjlighet att ta med en stödperson i möte med socialtjänsten för att det ska kännas tryggare. Med utredningens förslag till formulering finns en risk att ett barns nej till att göra sin röst hörd ses som en statisk viljeyttring och blir därmed ett hinder för barns delaktighet. Barnrättsbyrån

vill vara tydlig med att socialtjänsten behöver respektera barn som inte vill framföra sina åsikter men att det samtidigt är viktigt att undersöka orsakerna till barnets inställning och så långt det är möjligt erbjuda stöd i kontakt med socialtjänsten. Då barns delaktighet är så betydande för möjligheterna för insatser till stöd och skydd för barn ser vi en risk med den formuleringen som utredningen föreslår.

19.5.2 Utredningens förslag: Ett barn ska få höras utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande inför ett beslut om att inleda eller inte inleda en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd.

Barnets vårdnadshavare ska, om inte särskilda skäl talar mot det, genast underrättas om att barnet har hörts.

Barnrättsbyrån tillstyrker utredningens förslag om att ett barn ska få höras utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavare är närvarande inför ett beslut om att inleda eller inte inleda utredning. Föräldrarätten är traditionellt starkare än barnrätten vilket ofta blir ett hinder för barns delaktighet samt att barn ska få tillgång till rätt stöd eller skydd från socialtjänsten. Vid de fall då socialtjänsten har att bedöma i en förhandsbedömning för skydd för stöd för ett barn behöver barn ges möjlighet att höras. Precis som utredningen är inne på ska detta göras i de fall socialtjänsten bedömer att det är nödvändigt för att kunna inhämta information för att kunna göra bedömning om att inleda utredning eller ej. Barnrättsbyrån vill särskilt uppmärksamma vikten av att barnet får information om att vårdnadshavare kommer att få information om att samtalet ägt rum samt att socialtjänsten vid ett sådant samtal även har en skyldighet att tillsammans med barnet göra en planering för hur barnet ska tryggas. Det kan handla om att barnet får information om när socialtjänsten ska informera vårdnadshavare om att samtal med barnet ägt rum och planera för vad barnet kan göra om det blir utsatt i hemmet efter att vårdnadshavare fått information. Barnet bör även få återkoppling gällande socialtjänstens bedömning om att inleda utredning eller inte och möjlighet att förstå bedömningen. Detta tappas ofta bort vid en förhandsbedömning men är något som är mycket viktigt för att barn görs delaktig i de processer som rör dem.

19.5.3 Utredningens bedömning: Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram ett stöd för samtal med barn utan vårdnadshavarens samtycke under en förhandsbedömning.

Barnrättsbyrån tillstyrker förslaget. Viktigt att poängtera är att barn behöver involveras i ett arbete med att ta fram ett sådant stödmaterial. Det är av yttersta vikt att barn som har egna erfarenheter av kontakt med socialtjänsten får höras och att deras röster tillmäts betydelse och får vara vägledande i ett framtagande av ett sådant stödmaterial.

19.7.4 Utredningens förslag: Socialnämnden ska, i fråga om barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, annat enskilt hem, stödboende eller hem för vård eller boende, arbeta för att de ges möjlighet till kontakt med föräldrar, syskon och andra närstående.

Socialnämnden ska, i fråga om barn och unga som vårdas i ett familjehem, jourhem, stödboende eller hem för vård eller boende, särskilt uppmärksamma barnets eller den unges relationer till föräldrar, syskon och andra närstående.

Barnrättsbyrån tillstyrker utredningens förslag om att barn ska ges möjlighet till kontakt med föräldrar och syskon vid placering utanför hemmet och att socialnämnden särskilt ska uppmärksamma barnets relationer till föräldrar, syskon och andra närstående vid placering utanför hemmet.

Barnrättsbyrån möter många barn som av olika anledningar är placerade och inte bor med sina föräldrar eller syskon. Många barn berättar om att deras viktiga relationer inte respekteras eller

omhändertas av socialnämnden. Vi ser exempel på hur flera syskon placeras i olika familjehem med långt avstånd emellan och där de sällan får träffa sina syskon. Vi ser också exempel på hur barn inte ges möjlighet att träffa sina föräldrar vid placering eller där kontakten är alltför gles.

Vi vill särskilt uppmärksamma brister i hur socialnämnden inte respekterar barns rätt till kontakt med andra närstående så som syskon, släktingar eller vänner vid placering. För barn kan en moster eller ett syskon vara otroligt viktig att ha kontakt med vid en placering men där socialnämnden lägger all fokus på umgänge med förälder och tappar bort andra viktiga relationer.

Barnrättsbyrån vill även göra utredningen uppmärksamma på barn som tvingas till umgänge med en förälder trots att de inte vill. Det kan handla om oro eller rädsla för sin förälder som de tvingas till att träffa. Barnrättsbyrån vill här poängtera vikten av att socialnämnden vid bedömning av umgänge med förälder ska utgå från en bedömning av barnets bästa som regleras i artikel 9:3 i barnkonventionen. Vid placering av barn utanför det egna hemmet bör socialnämnden göra en kartläggning kring vilka viktiga personer och relationer barnet har och vid en bedömning av barnets bästa upprätta en plan för vilka relationer som är viktiga för barnet att upprätthålla.

- **Barnrättsbyrån förslag**

Barnrättsbyrån föreslår ett kompletterande till utredningens förslag. Vid socialnämndens arbete med att ge barnet möjlighet till kontakt med föräldrar, syskon och nätverk i samband med placering utanför hemmet ska det göras en kartläggning av barnets nätverk tillsammans med en bedömning av barnets bästa.

19.8.2 Utredningens förslag: Bestämmelsen i nuvarande 11 kap. 4 c § socialtjänstlagen ändras så att uppföljning av ett barns situation när en utredning som gäller barnets behov av stöd eller skydd avslutats utan beslut om insats – i stället för efter två månader ska avslutas senast sex månader från det att utredningen har avslutats. Motsvarande ska gälla vid uppföljning av ett barns situation efter det att en placering i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende har upphört. Uppföljning av barnets situation ska då avslutas senast sex månader efter det att placeringen har upphört.

Barnrättsbyrån tillstyrker utredningens förslag. Att ge socialnämnden en längre tidsperiod för uppföljning av ett barns situation när en utredning avslutats utan insats eller efter att en placering upphört kan vara ett viktigt verktyg för att följa upp barns behov av stöd och skydd. De barn och unga som Barnrättsbyrån har kontakt med upplever ofta att socialtjänsten släpper ansvaret hastigt efter exempelvis en placering. Vi ser att socialtjänsten behöver ett förtydligande i det här avseendet för att en faktisk uppföljning ska ske.

19.9.2 Utredningens bedömning: Regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att utreda behovet av och förutsättningarna för oberoende barnombud.

Barnrättsbyrån instämmer i utredningens bedömning om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att utreda behovet av och förutsättningarna för oberoende barnombud. Vi utvecklar nedan hur vi anser att förslaget bör tas vidare och vad som bör finnas med i direktiven för en sådan utredning för att funktionen barnrättsbyråer ska få genomslag för alla barn och unga i Sverige.

Barn som befinner sig i utsatta situationer är beroende av att den myndighet de har kontakt med säkerställer deras rättigheter. Barnrättighetsutredningen och andra kartläggningar visar dock att det i praktiken ofta blir barnets egna ansvar att ta till vara sina rättigheter (SOU 2016:19 s.339).

Barnkonventionen är nu lag och för att barn på riktigt ska ges möjlighet att komma till tals och vara delaktiga i beslut som rör dem måste också barns möjlighet att klaga och få praktisk hjälp med sina rättigheter stärkas i Sverige.

Behovet av en funktion dit barn kan vända sig för att få praktisk hjälp med sina rättigheter, är redan konstaterat, i denna utredning men även i LVU-utredningen (SOU 2015:71) och Barnrättighetsutredningen (SOU 2016:19). Enligt Barnrättskommittén ska barn ha möjlighet att framföra klagomål till barnanpassade instanser när rättigheter enligt konventionens kränkts, för att rättigheterna ska bli meningsfulla i praktiken[Barnkonventionen i praktiken, Leviner m.fl. s 116]. Samtidigt kan vi se att tillsynsmyndigheterna, som har det formella ansvaret att hantera klagomål, inte är anpassade för barn och att de inte heller erbjuder stöd och hjälp här och nu (Barnombudsmannen, Barns och ungas klagomöjligheter – Barnombudsmannens kartläggning av barns och ungas möjlighet att framföra klagomål och få sin sak prövad när deras rättigheter kränks, Stockholm, 2016 och Kaldal, A., och Farkhooy, R., Hur ska barn i Sverige få upprättelse när deras rättigheter kränkts? – För- och nackdelar med en ratificering av barnkonventionens tilläggsprotokoll om individuell klagorätt, Unicef, 2017). Barnombudsmannen får inte bistå enskilda och det finns idag ingen nationell funktion dit barn kan vända sig för att få hjälp med sina rättigheter.

Vi kan se både historiska och kulturella skäl till att barn har begränsade möjligheter att få hjälp i frågor som rör deras rättigheter i Sverige. Vi har en väl utbyggd socialtjänst och skola med ett uppdrag att värna om just barns rättigheter. Barn har traditionellt setts som en del av en familj, där vårdnadshavare för deras talan. Även juridiskt väger föräldrarätten tungt. Systemen, inte minst tillsynsmyndigheterna, utgår från att det finns ett naturligt ombud, såsom en förälder, vid barnets sida som kan värna om hans rättigheter.

Att skapa en ny funktion dit barn själva kan vända sig, väcker många frågor som behöver utredas vidare. Frågor om vårdnadshavares rättigheter, sekretess, barns processbehörighet är några av dem. En utredning om en ny funktion för barns rättigheter behöver se över dessa frågor noggrant. I de ovan nämnda utredningarna finns god inspiration att finna inför ett direktiv, men en utredning bör även hämta inspiration från Storbritannien, där likande funktion funnits sedan lång tid tillbaka, som har utvärderats och forskats på.

Vi anser att regeringen behöver tillsätta en utredning för inrättandet av lokala barnrättsbyråer i Sverige, utifrån att barnkonventionen blivit lag och de förslag som tidigare lagts fram i ovan nämnda SOU:er. I direktiven för en sådan utredningen bör det tydligt framgå att utredaren ska föreslå att inrättandet ska ske, och ta fram riktlinjer över funktionens uppdrag, innehåll och vägledande principer. Exempel på sådana principer är att verksamheten ska arbeta på uppdrag av de barn och unga den möter, och erbjuda både socialt och juridiskt stöd. Barns delaktighet ska genomsyra hela verksamheten vilket innebär att det inte finns några färdiga mallar för hur varje insats ser ut, de samskapas tillsammans med barnen. En barnrättsbyrås medarbetare kallas barnombud. Det är barnombudets roll att stärka barn att göra sin röst hörd, informera om och bevaka rättigheter samt navigera i systemen.

Barnrättsbyråer arbetar utifrån ett systemiskt perspektiv, med fokus på att arbeta med barns nätverk och stärka relationer. Grunden är det sociala arbetet och det övergripande målet är att stärka barns relationer och förtroende för myndigheter och att de ska förstå och få tillgång till det stöd och hjälp de har rätt till. När det inte är möjligt eller när brister kommer fram, kan barnrättsbyrån bistå i att klaga på beslut eller insatser, både till tillsynsmyndigheter men även i domstol.

Det är av stort vikt att barnrättsbyråerna har möjlighet att agera inom olika rättsområden och myndigheters ansvarsområden och utgår från barn och ungas problembeskrivningar. Det är just avgränsningar och stuprör mellan dessa områden som kan ligga till grund för att barnet söker stöd i första hand, att man på olika sätt hamnar mellan myndighetsstolar.

En barnrättsbyrå är en professionell verksamhet med utbildade medarbetare, såsom socionomer och jurister, med kunskap och erfarenhet av arbete med barn och inom myndighet. Medarbetarna har

kontinuerlig handledning. Verksamheten präglas av öppenhet, med tillgängliga lokaler som inte ligger i anslutning till kommunala eller andra myndigheter.

Direktiven för en sådan utredning måste också innehålla krav på att utredaren bör se över hur funktionen ska organiseras nationellt och finansieras. Barnrättsbyrån, tillsammans med Maskrosbarn, som i likhet med Barnrättsbyrån har lång erfarenhet av direkt stöd till barn och unga, genom bl.a. en barnombudsfunktion, står redo att bistå med kunskap och erfarenhet vid framtagande av direktiv samt i en sådan utredningen.

Barnrättsbyrån

Ida Hellrup
Grundare & jurist
ida@barnrattsbyran.se

Emma Wennerström
Barnombud & Socionom
emma@barnrattsbyran.se